

Vad skapar värde för äldre i sitt boende

Bakgrund

Befolkningsstrukturen i Pajala kommun visar att de äldre äldre kommer att öka i antal fram till 2035. Samtidigt som kompetensförsörjningen är en stor utmaning, inte minst för socialtjänstens verksamhetsområden. Detta innebär att det behövs en översyn av strukturen för äldres boende i framtiden.

De ekonomiska förutsättningarna är och ena sidan mycket begränsade, och andra sidan visar kostnad per brukare att Pajala kommun har högre kostnader än jämförbara kommuner. För äldreboenden handlar det om ca 20 mkr. Detta är givetvis en aspekt som bör tas i beaktan och vi bör klargöra vad dessa högre kostnader beror på. Det som kan konstateras är att äldreomsorgen i Pajala kommun endast har två olika insats områden och det är hemtjänst och särskilt boende. Hemtjänst utgår ej nattetid förutom åtgärd av trygghetslarm, inga planerade insatser ges nattetid. Detta innebär att när omsorgsbehovet finns nattetid är det endast särskilt boende som kan tillgodose behovet. Det samma gäller för de som upplever otrygghet i det ordinarie boendet.

Socialnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att göra en långsiktig plan för äldreomsorgen, vilket detta är en del av.

Tabell över antalet personer inom respektive åldersintervall mellan åren 2015-2035

Ålder	2015	2020	2025	2030	2035
65-69 år	586	566	499	446	413
70-74 år	460	537	523	469	425
75-79 år	443	395	446	458	417
80-84 år	302	326	298	356	358
85-89 år	164	174	194	182	223
90-95 år	55	65	71	81	79
95- år	16	15	18	21	24
	2 026	2 078	2 049	2 013	1 939

Metod

Kontakt togs pensionärsorganisationer och demensföreningen för att boka in tider för dialogmöte enligt focusgruppsmodellen.

Mötena inleddes av en kort information om de utmaningar som vi har framför oss:

- Antalet äldre äldre ökar i Pajala kommun
- Kompetensförsörjningen är ansträngd och förväntas förbli svår
- Äldreomsorgen har högre kostnader än jämförbara kommuner

Därefter ställdes frågan "vad skapar värde / är viktigt för äldre i sitt boende". Deltagarna fick under en stund fundera över vad hens svar var på denna fråga, varje svar skrevs på en post-it lapp. Postit lapparna samlades ihop och grupperades. Därefter resonerade vi med gruppen mer kring det som framkommit. Efter resonemanget fick deltagarna rangordna de rubriker som framkommit, denna rangordning sammanställdes och gruppens gemensamma bild av vad som är viktigt för äldre i sitt boende tydliggjordes.

Resultat

Värdeskapande	Värdering	Indikator i antal grupper
Trygghet	1,1,1,2,1,1,2	7
Boendemiljö/ Boendeformer	3,2,3,4,3,4	6
Aktiviteter	4,5,3,2,5,1	6
Personal	4,5,3,4,3	5
Vård o. omsorg	3,4,6	3
Maten	2,6,5	3
Gemenskap/ samvaro	3,2	2
Trivsel	5,3	2
Livskvalitet	1	1
Närhet	2	1
Självbestämmande	6	1

Resultatet av focus grupperna visar att det är ett antal områden som är värdeskapande och viktiga för denna grupp. De områden som framkom var:

Trygghet, boendeformer, boendemiljö, personal, aktiviteter, trivsel, gemenskap, vård o. omsorg, maten, närhet, livskvalite och självbestämmande

Trygghet var det område som kom upp i alla grupper och hamnade högt i rangordningen. Det man menar med trygghet är bland annat att ha någon att prata med, inte behöva känna oro / vara rädd, tillgänglig personal och hälso- och sjukvård, ekonomi, gott bemötande.

Boendemiljö/ boendeformer var de områden som var näst viktiga för grupperna. Det man menar med boendemiljö/boendeformer är att boendet har en tillgänglig utemiljö, inger trygghet, att det finns olika boendeformer (60+, trygghets-, plus-, äldre- och parboende) samt att boendet är beläget nära hemorten. Tillgång till service, att hyran är rimlig och boendet är anpassat utifrån olika behov var också viktiga aspekter

Möjlighet till aktiviteter var också en viktig faktor. Det de menade med aktivitet är att få komma ut, aktivitet utifrån individ, enkla aktiviteter som blir rutin, träning, underhållning, rehabilitering. Faktorerna kring aktiviteter, trivsel och gemenskap går ihop i många avseenden ex. aktiviteter via studieförbund, mysig miljö, guldkant, att bli sedd, gemensamma middagar ibland samt att tid finns för det sociala delarna.

Maten togs upp vid nästan hälften av grupperna. Det som är viktigt vad gäller mat och matsituationen är att kosten är näringsriktig och smakrik, att måltidsmiljön är lugn och att tid finns för att skapa detta, att det finns valmöjligheter, servering av maten.

Att verksamheterna har kunnig, engagerad personal med ett gott bemötande är värdeskapande, liksom att personal har kännedom om anhöriga. I vissa grupper framkom att olika kompetenser inom boendet kunde ha värdeökande inverkan. Ledarskap, tillgänglighet, kontinuitet och tid var andra områden som framkom.

Inom vård och omsorg framkom följande; medicineringen ska vara relevant och aktuell, omvårdnadsplan och uppföljning är viktigt, god och tillgänglig vård, god hygien och ökat nyttjande av teknik.

Övriga områden som framkom var livskvalitet, närhet och självbestämmande. Det som avses med dessa områden är ett bra liv för mig, delaktighet, nära till nära och kära, att kunna påverka min vardag utifrån mina behov.

Sammanfattning

Under dessa focus grups möten har vi sammanlagt träffat ca. 70 personer som aktivt och med stort engagemang deltagit med att ta fram vad som är värdeskapande för äldres boende. Utan dessa personer hade detta inte varit möjligt.

Sammanfattningsvis kan man säga att känsla av trygghet är en faktor som många anser vara viktig. Tryggheten i vårt samhälle har fått sina törnar, en del i det för vår kommun är att de bor allt färre i byarna och känslan av ensamhet bidrar till otrygghet. Att ha en stabil ekonomi ger också känslan av trygghet. Utöver trygghet så framkom i flertalet grupper behovet av alternativa boenden i form av trygghetsboenden, 60+ boenden, seniorboenden m.m. Det finns många benämningar för denna form av boenden, men det deltagarna menade var ett boende där man kan känna trygghet och gemenskap, där man kan delta i aktiviteter av olika former. Det framkom även att dagens äldreboende inte kan tillgodose allas behov, och att äldreboenden borde vara boenden man flyttar till när man är i behov av mycket vård och omsorg på grund av ålderdom eller sjukdom. Gruppen ansåg inte heller att behöva flytta fler gånger var ett problem. Däremot var det viktigt för flera av grupperna att få bo kvar i sin hemby så länge man har glädje av det.

Diskussioner om hemtjänsten har förekommit, att de kör mycket bil förstår alla, men det har även framkommit att om det fanns alternativa boendeformer skulle hemtjänsten bli effektivare, mindre tid skulle gå till bilkörning och frigöra tid för brukare.

En kompetent personal vill alla ha, men vad är kompetens, vilken kompetens behövs? I dag är det undersköterskor som anställs och efterfrågas men gruppen tyckte att det även kunde vara av värde att ha in andra kompetenser till exempel fritidsledare, aktiverare m.m. Detta för att berika verksamheten.

Att kunna delta på aktiviteter är en viktig faktor. Med aktiviteter menas både individuella och i grupp. Gruppen ansåg att samarbete med studieförbund var positivt. Möjligheten att vistas ute i friska luften ansåg de var viktigt för välmående. Även träning och motion i olika former önskas.

Mat och matmiljön var ett annat område som diskuterades. Bra mat i en trevlig miljö, där man tex. 1g / månad kunde ha det lite festligare med gemensam middag och med snaps för de som så önskar.

Slutsats

Det som skapar värde och är viktigt för äldre i sitt boende är det en väl fungerande hemtjänst så länge det känns tryggt. Därefter möjlighet att flytta till ett boende i sin närmiljö, där man känner grannarna, det finns aktiviteter och hyran är rimlig, gärna

nära till tillgänglig service. När behovet av vård och omsorg ökar få flytta till ett särskilt boende med dygnet runt omsorg. Oavsett boendeform bör det finnas tillräcklig personal med god kompetens, bra måltidsmiljö och aktiviteter.

Fortsättning, vad händer nu

Detta material kommer att redovisas till socialnämnden, pensionärsrådet samt en återkoppling till medverkande föreningar.

Inom förvaltningen kommer detta material att användas när den strategiska planen för äldreomsorg tas fram samt under arbetet med att se över äldres boende struktur i kommunen.

Metoden med focus grupper kommer eventuellt att användas fler gånger för andra frågeställningar då denna metod upplevs positiv från föreningarnas sida samtidigt som det har gett otroligt bra och kvalitativ information till förvaltningen.

Ett stort TACK till medverkande föreningar!

Maj-Lis Ejderlöf

Mervi Kostet

Socialchef

Kvalitetsledare